

Hodnocení odborného zdroje: Jak poznat nekvalitní zdroj v éře AI

Mgr. Ing. Alena Dvořáková Ph.D.

Letní vědecký kemp SSČ AV ČR 2026, Běstvína

5. srpna 2026

Cíle workshopu. O mně a NTK.

- Získat přehled o podpoře SŠ v NTK
- Ujasnit si
 - základy hodnocení odborného textu
 - důležitost širšího kontextu odborné komunikace
 - rizika delegování na AI
- Vyzkoušet si hru „Najdi pramen“ (výukový materiál v embryonálním stadiu vývoje 😊)

Mgr. Ing. Alena Dvořáková, Ph.D.

Praxe (ČJ a AJ):

- VŠ výuka literatury a filosofie
- Akademické publikování
- Literární překlad a kritika
- Knihovnictví a informatika

- Přístup ke zdrojům (registrace v NTK)
- Akademická podpora pro SŠ
- Průvodce a instruktážní materiály pro žáky/pedagogy:
 - Příručka pro prvobadatele, průvodce Jak číst, Jak začít psát, Citování, Napíšu diplomku (YouTube),
 - Středoškolské práce (YouTube), vzorové SŠ práce přírodovědné a humanitní, Zdroje pro výuku chemie a biologie
 - AI nástroje pro výzkum, Nástroje na pomoc při psaní v cizím jazyce
 - AI-Related Dilemmas @NTK (hra **Dilemma Game**)
- Webináře a workshopy (i na míru): archiv na Moodle NTK
- Bezplatné individuální konzultace

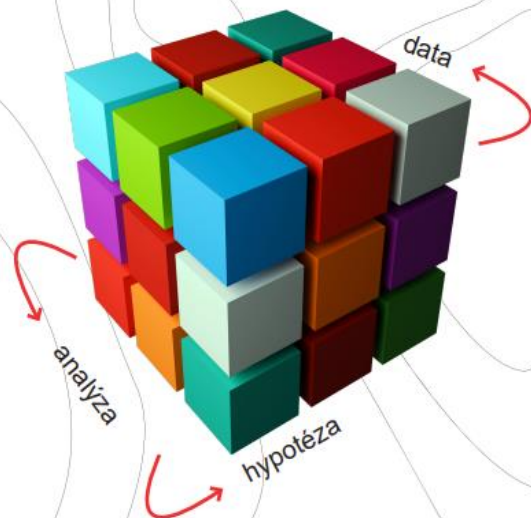
Metody výzkumu pro prvobadatele

NTK
50°14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Library of Technology

Národní centrum
pro informační podporu výzkumu,
vývoje a inovací

Metody výzkumu pro prvobadatele příručka pro střední školy

Praha 2025

Tomáš Razím · Barbora Šátková · Klára Witzany Hutková (ed.)

Konzultace (není třeba registrace v NTK)

The screenshot shows the NTK website with the URL <https://www.techlib.cz/cs/83779-konzultace> in the browser address bar. The page features a search bar at the top, a navigation menu with links like 'Co u nás najdete', 'Služby a podpora', 'Projekty', 'Kultura a události', and 'O nás'. The main content area is titled 'Konzultace' and describes the consultation service, including contact information and a list of topics.

Konzultace

Konzultační služby poskytujeme osobně i online (telefonicky, emailem nebo prostřednictvím videohovoru).

Chcete podrobněji probrat vyhledávání zdrojů, strukturu vaší práce, citování nebo všechno dohromady? Rádi vám poradíme během individuální konzultace a podělíme se o naše zkušenosti s psaním. **Vyplňte formulář** a jeden z našich specialistů se vám ozve.

Konzultace trvá přibližně hodinu a je zdarma, registrace v NTK není nutná. Pro online konzultace nejčastěji využíváme nástroj **BigBlueButton**.

Příklady témat konzultací

- Efektivní vyhledávání odborných informací a jejich citování.
- Pomoc se strukturou závěrečných a seminárních prací a jejich zpracováním.
- Používání citačních nástrojů (Zotero, CitacePro, EndNote, Citavi, ...).
- Práce s citačními databázemi a další dotazy z oblasti **Bibliometrie** (přehledy publikační činnosti, ...).
- Psaní odborných textů v systému **LaTeX**.

Mám zájem o konzultaci

Potřebuji poradit s *

Kontaktujte nás

Otevírací doba
✉ info@techlib.cz
☎ 232 002 535

Rychlé odkazy

- Naši specialisté
- Vyhledávání, citování, publikování
- Akademická podpora
- Průvodci oborem
- Pravidla využívání konzultačních a referenčních služeb
- Meziknihovní služby a objednávání článků

- Individuální
- Bezplatné
- Osobně i on-line

<https://www.techlib.cz/cs/83779-konzultace>

Užíváte AI nástroje při výuce? Při psaní?

Běžní genAI chatboti (Gemini, ChatGPT, Copilot, Claude)

Gemini Notebook (dříve NotebookLM)

Mizou

Sciobot

Magic School AI

AI dětem

AI akcelérátor pro školy

Chat ve škole: Způsoby využití genAI ve výuce

A při hodnocení?

Co je to odborný text?

1. Jak odborný text **najít**: vyhledávání pomocí chatbotů?
2. Jak odborný text **poznat**: charakteristické rysy odborného psaní x stopy užití AI
3. Jak odborný text **ověřit**: co je to kvalitní informace? **Výstup x proces.**

1. Vyhledávání: proč nepoužívat chatboty

- Netransparentnost výběru: černá skříňka
- Neúplný přehled: přístup k placeným zdrojům?
- Zastaralé informace: cut-off date
- Kvalita pokrytí: směřování různě kvalitních zdrojů
- Halucinace: pravděpodobně vypadající odkazy na neexistující zdroje
- Etické výhrady (ochrana dat), ochrana duševního vlastnictví

Třikrát stejná otázka = třikrát jiná odpověď. Reprodukovatelnost?

ALE jiný pohled na věc: Ethan Mollick. The “Best Available Human” Standard

Dokáže **nejlepší dostupný nástroj AI**
v dané chvíli na daném místě

vyřešit daný problém lépe

než **nejlepší dostupný člověk**,
který je v dané situaci skutečně schopný a ochotný pomoci?

2. Jak poznat odborný text

Začátečníci:

- CRAAP test/filtr: Currency – Responsibility – Authority – Accuracy – Purpose
- SMELL test: Source – Motivation – Evidence – Logic – Left-out information
- Laterální čtení
- **Jazykové stopy AI**

Pokročilí:

- **Nepřímé** indikátory kvality (bibliometrie). Více v angličtině: NTK webináře k Web of Science a Scopus (úvodní, pokročilý)

2. Detekce užití AI při psaní: Jazykové stopy

Specifické obraty spojené s genAI chatboty

Znovu generovat

Jako umělá inteligence [nemám pocity]...

Jasně, zde je pět důvodů, proč...

Jako AI model jsem trénován na datech, která sahají pouze po začátek roku 2023...

Regenerate response

As an AI language model, I...

Certainly, here is a list of...

As of my knowledge cutoff in January 2022...

Více v angličtině:

- Alex Glynn, webové stránky Academ-AI
- Nadužívané lexikální výrazy (AJ):

Forgas, R. C., C. G. Torres, C. T. Garma, and A. Glynn. 2026. "Lexical Traces of AI: Linguistic Impact of Generative Tools in Academic Abstracts." *Learned Publishing* 39, no. 3: e2067. <https://doi-org.ezproxy.vscht.cz/10.1002/leap.2067>

Užívání genAI v akademickém publikování

Zdroje dostupné přes NTK (v angličtině):

Naddaf, M. (2025a). AI linked to explosion of low-quality biomedical research papers. *Nature*, 641(8065), 1080–1081. <https://doi.org/10.1038/d41586-025-01592-0>

Naddaf, M. (2025b). Major AI conference flooded with peer reviews written fully by AI. *Nature*, 648(8093), 256–257. <https://doi.org/10.1038/d41586-025-03506-6>

Naddaf, M. (2026a). How much for a fake authorship? Ad database reveals secrets of scientific fraud. *Nature*, 653(8113), 18–18. <https://doi.org/10.1038/d41586-026-01340-y>

Naddaf, M. (2026b). More than half of researchers now use AI for peer review—Often against guidance. *Nature*, 649(8096), 273–274. <https://doi.org/10.1038/d41586-025-04066-5>

Naddaf, M., & Quill, E. (2026). Hallucinated citations are polluting the scientific literature. What can be done? *Nature*, 652(8108), 26–29. <https://doi.org/10.1038/d41586-026-00969-z>

Na okraj (AJ):

Pokus analyzovat jak obsah hodnotí Google (= jestli jasně penalizuje obsah generovaný AI).

Jak spolehlivé jsou AI detektory AI?

NTK průvodce AI nástroje pro výzkum: **záložka** Detekce AI

Sam Illingworth: Slow AI

Více v angličtině:

Sun, Y., Liao, Y., & Ma, X. (2026). Trusting AI to detect AI? A systematic evaluation of the reliability and robustness of current AIGC detection tools for student academic work. *Computers & Education*, 249, 105616.
<https://doi.org/10.1016/j.compedu.2026.105616>

Hlavní poznatky této studie „AI detektorů AI“:

- Tři datové sady (studentské práce, diplomky, kód)
- Vyhodnocení 13 různých detektorů (OA i placených): systematické selhání při detekci napříč úkoly/obory
- Nedostatečná spolehlivost detektorů při hodnocení s kritickým dopadem („high stake“)
- Hybridní spolupráce člověka s genAI umožňuje vyhnout se detekci generovaného obsahu v 88 %
- Namísto spoléhání na AI nástroje doporučeno **přejít k „procesně orientovanému“ hodnocení**

Kvalitní x nekvalitní zdroj ještě jinak

Co je to **nekvalitní** odborný text?

Autor – výstup (text) – **kontext** (tvorba, sdílení, ověřování)

Zdroj má sloužit (= být dobrý) **komu k čemu?**

Kontext:

- Jaký účel má (tato) odborná komunikace?
- Proč to někdo napsal? (Kdo?) (Kdy?)
- Proč někdo napsal zrovna toto (druh publikace)? Pro koho?
- **Kontroloval (= recenzoval) to někdo?**

Hra „Najdi pramen“ (pokus)

Cíle

- Uvědomit si rozmanitost informačních zdrojů (procesů tvorby)
- Naučit se párovat informační potřebu s vhodným zdrojem
- Naučit se přemýšlet kontextuálně:

=> tok informací jako **proces jejich vytváření, přejímání a ověřování**

Užitečné zdroje pro starší a pokročilé

ČJ

Průvodce NTK volně dostupné online:

AI nástroje pro výzkum: <https://www.techlib.cz/cs/84764-ai-nastroje-pro-vyzkum-umela-inteligence>

Jak rozpoznat vhodný zdroj: <https://www.techlib.cz/cs/83788-jak-rozpoznat-vhodny-zdroj>

Predátorské časopisy: <https://www.techlib.cz/cs/83794-predatorske-casopisy>

Další:

Vím, kde publikuji: <https://vimkdepublikuji.cz/>

AJ

Academ-AI (Alex Glynn): akademické publikace v AJ podezřelé z nepřiznaného užití AI

COPE. <https://publicationethics.org/>

JUFO Portal (Finland). <https://jfp.csc.fi/jufoportale>

Retraction Watch. <https://retractionwatch.com/>

The Hijacked Journal Checker (Retraction Watch).

Think. Check. Submit. <https://thinkchecksubmit.org/>

Otázky a zpětná vazba

Máte zájem o spolupráci?

Kontakt:

alena.dvorakova@techlib.cz

Tým pro informační podporu NTK: info@techlib.cz

